

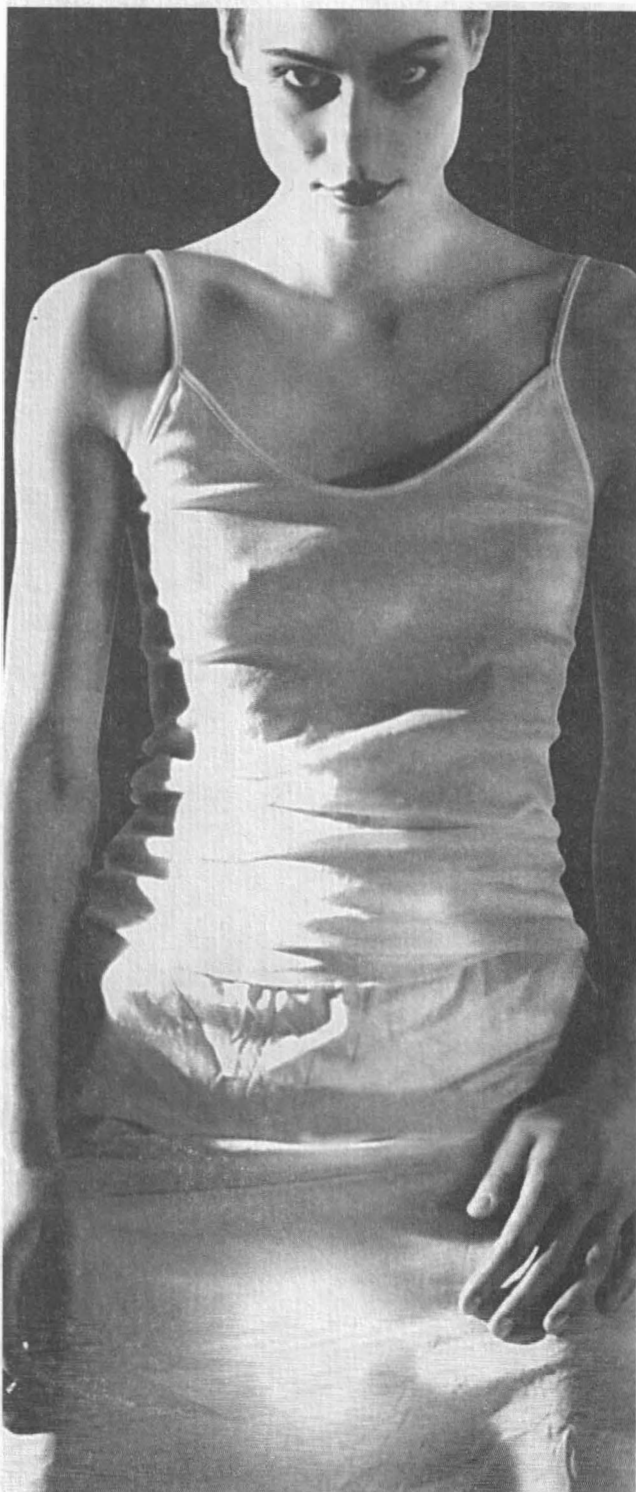
Delia VOICU

În anotimpul magnoliilor

La Zagreb s-a derulat cea de-a treia ediție a Forumului Internațional al Criticilor de Teatru, organizat de Centrul Croat al ITI-UNESCO și AICT. Programul a cuprins trei evenimente importante: Întâlnirea Comitetului ITI, un Simpozion mondial, în care mari specialiști și-au susținut comunicările, și Seminarul tinerilor critici, printre care m-am numărat, împreună cu Mirona Hărăbor, grație recomandării secției române a AICT. Au mai avut loc lansări ale unor cărți și reviste de profil, și o „prezentare a teatrului croat”, care a reunit câteva dintre cele mai însemnate producții. Montările alese au relevat stiluri de exprimare diverse, de la reprezentația clasică, la încercări noi, temerare, unele chiar șocante...

Prima întâlnire cu creația scenică autohtonă s-a petrecut la Teatrul Național – spațiu, prin excelență, conservator. Urmând tradiționala strategie repertorială a acestui tip de lăcaș, stagiunea include titluri ale dramaturgiei originale și opere cunoscute ale literaturii dramatice universale. Inspirată dintr-o veche poveste populară, *Hasanaga*, textul lui Tomislav Bacaric, repune în lumină chipul legendar al neînfricatului luptător musulman. *Hasanaga* înțelege inutilitatea războiului între oameni, datorită discuțiilor avute cu prizonierul său, un călugăr catolic, lider al taberei adverse. Acțiunea, situată într-un timp arhaic, evocă vechi conflicte etnice și religioase. Regizorul Marin Caric rămâne fidel contextului istoric al piesei, evitând orice actualizare. Scenografia, într-o cromatică sumbră, subliniază o atmosferă de încordare, dezvăluind, deopotrivă, dezastrul și primejdia: cruci și morminte, fum, siluete amenințătoare. Elementele scenice, elocvente, fiecare în parte devin, prin suprapunere, tautologice. Scenele, desfășurate

anost, sunt delimitate prin momente de epatantă vizuală și sonoră. O percuție stridentă, repetă abuziv, fără accente și fără nuanțe, o formulă ritmică simplă. Apar, ca niște piese de muzeu,

„figuri naționale“ – mari căpetenii, țărani credincioși, femei de stat și copile îndrăgostite. *Hasanaga* urăște, vrea răzbunare, se căiește, plânge. Eroii își rostesc, cu emfază, tiradele. La final, „se moare“... Granița dintre teatru și viața reală este foarte bine păzită. Chiar dacă de afară se aude, încă, ecoul războiului provocat de aceleași conflicte – etnice și religioase...

Fascinați de provocările „jocului“, Bobo Jelcic și Natașa Rajkovic construiesc, împreună cu actorii, scenarii pe care le concretizează apoi în opere scenice. *A City Within a City*, ultima lor creație, vorbește despre tristețe și speranță, despre singurătate și iubire – o parabolă emoționantă despre om și condiția lui de astăzi. În biroul unei firme deloc prospere lucrează multe persoane, aglomerarea producând o acumulare de probleme și de tensiuni. Colegii nu se mai suportă, sunt irascibili, intoleranți, răbufnesc violent, repetă texte agasante. Din când în când, un „stop-cadru“ întrerupe rumoarea generală. Un singur personaj continuă să vorbească, decupându-și, din amalgamul pestriț, monologul – propria poveste, depănată cu durere sau cu resemnare. Șoaptele, izbucnirile, murmurul, tăcerile compun un decor sonor sensibil și sugestiv. Spațiul claustant transformă omul într-o ființă captivă, deopotrivă vulnerabilă și amenințătoare pentru cei din jur. La sfârșit, acest univers închis este invadat de aer proaspăt: se deschide o ușă spre un culoar al teatrului. De acolo va apărea senină, radioasă, femeia de serviciu, cântând. Refrenul ei este fredonat în câteva clipe de actori și, parcă, și de public. Finalul acestui încântător spectacol poetic exaltă, răspândind iubire.

Waiting for bread, creația trupei „Daska“, este tot o parabolă, de data aceasta, despre condiția actorului. El sădește, dintotdeauna, speranța, având conștiința misiunii sale: trăiește pentru a dăruia, zâmbetul și aplauzele fiindu-i suficientă răsplată. Numerele, prezentate, la început, în cheie parodică dobândesc treptat un aer grav. Comical revelează tragicul (anunțat, de altfel, și de

rezonanțele beckettienne ale titlului). Strălucitoarele discuri de gheață, suspendate de sfori, ca niște clopoței de cristal, se transformă în picături de apă și apoi în noroi. Mizeria și dezintegrarea amintesc de efemeritatea artei teatrale, dar și de o altă realitate: moartea...

Un spectacol „incendiar“, care a stârnit nenumărate controverse în comunitatea teatrală croată, este *Bure baruta* (*Butoi de pulbere*, pe textul macedoneanului Dean Dukovski), în regia lui Aleksandar Popovski. Atmosfera în sală este asemănătoare cu cea în care se desfășoară concertele rock sau finalele de fotbal. Simpla apariție a actorilor stârnește manifestări zgomotoase, strigăte isterice și fluerături. Publicul, format în cea mai mare parte, din adolescenți amatori de „senzații tari“, reacționează inexplicabil și îngrijorător la o întregă demonstrație de agresivitate. În *Bure baruta* se vorbește despre violență. Protagonistii sunt criminali, violatori, homosexuali, psihopați sau spărgători de bănci. Aventurile periculoase, riscul și viciul le transformă viața într-un „sport extrem“. Ei poartă haină roșie, iar victimele sunt personajele în costume albe, care se dovedesc a fi tot criminali, chiar mai periculoși, pentru că sunt deghizați în îngeri. Lumea întregă este un infern, iar miturile ei sunt povești mincinoase: Moș Crăciun – un bătrân decrepit și brutal; mirele și mireasa – personaje grotești, dezgustătoare. Se abuzează de timpul scenic și de folosirea „simbolurilor americane“. Astfel, efortul de a crea situații veridice este zadarnic. *Bure baruta* rămâne totuși o producție interesantă, mai ales pentru fenomenul social pe care îl generează.

Un vechi castel din orașul Cakovec a găzduit mult-așteptatul „experiment Artaud“. Fumul și țipetele sălbatice care răzbăteau în exterior avertizau că vom pătrunde într-un spațiu al groazei. La intrare, ni s-a acoperit capul cu pungă neagră de plastic, apoi am fost conduși, de mână, fiecare în parte. Se distingeau contururi vagi, ca niște umbre, vibrațiile joase ale muzicii sporind senzația de

spaimă pe care am trăit-o. Privirii i-a fost oferit (după înlăturarea pungii) un peisaj sinistru: făpturi hidoase, diforme, surprinse în ipostaze la fel de respingătoare (un handicapat frământat, cu două andreele, o mare cantitate de carne crudă, un altul se află în „compania“ unei păpuși gonflabile). Scenele se desfășurau simultan, spectatorii plimbându-se de la un „exponat“ la altul. Departe de a fi, așa cum s-a dorit, o „reconstituire“ (pornind chiar de la reconstituirea sanatoriului în care a murit Artaud), reprezentația a fost doar sediul unor obscenități sordide, din care nu au lipsit însemnele satanice și blasfemiile. O impietate față de memoria lui Artaud,

față de concepțiile lui teatrale și față de destinul său nefericit... Toate aceste experiențe au făcut obiectul analizelor din cadrul Seminarului, alături de discuții diverse despre natura criticii de teatru. Cele două grupe, francofonă (îndrumată de dr. Maria Helena Serodio) și anglofonă (îndrumată de dr. Boris Senken), se întâlneau zilnic, după dezbaterile separate, într-o sesiune reunită, condusă de criticul Ian Herbert, directorul stagiilor AICT. Pasionanta întâlnire profesională s-a petrecut în plină primăvară, într-o atmosferă de prietenie adevărată. A fost o mare șansă la început de drum, într-un Zagreb al speranței și al florilor de magnolie...

Îmblânzirea... scorpiei?

Mihai Măniuțiu readuce la rampă *Îmblânzirea scorpiei* (piesă care i-a prilejuit și alte transpuneri scenice), într-un spectacol produs de SMART și Teatrul „L.S. Bulandra“. Comedia shakespeariană, în captivanta exegeză a regizorului, vorbește, în ton parodic, despre „secretele căsătoriei“. Înainte de orice, înainte chiar de dragoste, conviețuirea își impune regulile: cel slab trebuie să se supună celui puternic, vanitatea fiind satisfăcută doar prin provocarea umilinței. Obediența poate fi însă antidotul trufiei neîntemeiate și, uneori, ea creează ocazia prin care cei doi prind gustul de a fi împreună. Concesia este, în acest caz, o șansă acordată iubirii...

Reprezentarea se desfășoară într-o ambianță rafinată, elegantă, compusă prin decorurile simbolice ale lui Mihai Mădescu și prin costumele expresive (nu însă, toate, inspirate) semnate de Janine. Exoticile marșuri nupțiale amplifică dimensiunea senzuală a întregii creații spectaculare (ilustrația muzicală, excepțional alcătuită, îi aparține lui Mihai Măniuțiu).

Protagonistii se înfruntă deschis, forța și lipsa de scrupule făcându-i, pe *Catarina* și *Petruchio*,

adversari redutabili. Asemănarea lor accentuează conflictele și, în același timp, îi atrage fatal. Lupta dintre ei este o aventură a cunoașterii din care se naște sentimentul adevărat. Dragostea se înfiripă tainic, la umbra pomului vieții, proiectat pe fundal – imagine a paradisului îndepărtat, pierdut, sau amară ironie față de lumea pământescă ori față de cea factice, iluzorie a teatrului. Pe nisipul roșu, incandescent, este instalat un podium ce sugerează spațiul de joc elisabetan. Este locul care valorifică momentele cele mai însemnate, precum cel al beției sau al nunții, dar și cel unde se desfășoară autentice recitaluri de *commedia dell'arte*, în care strălucește un virtuoz al umorului: Marin Moraru. Alături de el evoluează, remarcabil, Mihai Fotino (*Gremio*), Dorin Andone (*Tranio*), Theodor Danetti (*Baptista*) și Constantin Drăgănescu (*Vicentio*). Montarea prilejuiește debutul pe scena profesionistă a doi talentați actori, proaspăt absolvenți ai U.A.T.C., Adrian Văncică (*Lucentio*) și Cornel Brănescu (*Pedagogul*). O creație interesantă, clădită pe similaritatea dintre cele două surori, este personajul *Bianca* (Anca Sigartău). O performanță deosebită reușește și Marian Râlea, în rolul lui *Petruchio* – aventurierul curajos, capabil să înfrunte o „fiară“ (nu însă fără